

Lek. dent. Ewa Ferendiuk

**Zastosowanie progresywnej relaksacji mięśni wg Jacobsona w
leczeniu chorych z dysfunkcją narządu żucia**

Rozprawa na stopień doktora nauk medycznych

**UNIWERSYTET MEDYCZNY
im. Piastów Śląskich we Wrocławiu**

Promotor:

dr hab. Małgorzata Pihut

Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum w Krakowie, Wydział
Lekarski, Katedra i Zakład Protetyki Stomatologicznej.

Recenzenci:

Dr hab. Włodzimierz Więckiewicz prof. nadzw.

Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, Wydział
Lekarsko-Stomatologiczny, Katedra Protetyki Stomatologicznej.

Dr hab. Teresa Sierpińska

Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Wydział Lekarski z Oddziałem
Stomatologii i Oddziałem Nauczania w Języku Angielskim, Zakład
Technik Dentystycznych.

Życiorys

Data i miejsce urodzenia

15.05.1986r., Lwów, Ukraina

Miejsce pracy

Katedra i Zakład Protetyki Stomatologicznej Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie

Wykształcenie

2008 r. - absolwentka Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie, kierunek lekarski, specjalność: lekarz-stomatolog

2008 r. - staż podyplomowy, Przychodnia NZOZ Dzieci i Młodzieży JUNIORDENT II

Paca zawodowa

2009 r. - pracownik Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum, Katedra i Zakład Protetyki Stomatologicznej, Gabinet Zaburzeń Czynnościowych Narządu Żucia, Instytutu Stomatologii Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie

Dorobek naukowy

1. E. Ferendiuk, K. Zajdel, M. Pihut: Incidence of otolaryngological symptoms in patients with temporomandibular joint dysfunctions. *BioMed Res. Int.* 2014, 2014: 82468. 2. M. Pihut, M. Szuta, E. Ferendiuk, D. Zenczak-Wieckiewicz: Evaluation of pain regression in patients with temporomandibular dysfunction treated by intraarticular platelet-rich plasma injections - preliminary report. *BioMed Res. Int.* 2014, 2014: 132369. 3. M. Pihut, M. Szuta, E. Ferendiuk, D. Zenczak-Wieckiewicz: Differential diagnostics of pain in course of trigeminal neuralgia and temporomandibular joint dysfunction. *BioMed Res. Int.* 2014, 2014: 563786.1. 4. M. Pihut, K. Gierowski, P. Ceranowicz, E. Ferendiuk: Psychoemotional Background of Temporomandibular Joint Dysfunction and Possible Drug Therapy. *Letters in Drug Discovery & Discovery*, 2015, 12(9): 766-770. 5. Ewa Ferendiuk, Piotr Kazana, Małgorzata Pihut: Ćwiczenia mięśniowe i metoda biofeedback w leczeniu dysfunkcji narządu żucia - przegląd piśmiennictwa. *E-Dentico* : 2013, nr 5, s. 86-93. 6. Ewa Strada, Ewa Ferendiuk, Małgorzata Pihut:

Metoda diagnostycznego nawoskowania w rehabilitacji protetycznej-doświadczenia własne. *E-Dentico* 2013, nr 6, s. 76-85. 7. Małgorzata Górecka, Małgorzata Pihut, Ewa Ferendiuk: Charakterystyka schorzeń stawów skroniowo-żuchwowych. *Dental Forum*, 1/2015/XLIII s. 63-67. 8. Ewa Ferendiuk, Małgorzata Pihut: Incidence of craniofacial pain in patients with temporomandibular joint disorders. *Новини стоматології*. 1/86/2016, 48-52/

Streszczenie:

W ostatnich latach zwiększa się liczba chorych zgłaszających się do leczenia stomatologicznego z powodu zaburzeń czynnościowych narządu żucia. Wzrasta znaczenie czynników psychoemocjonalnych, takich jak: długotrwałe napięcie psychiczne, stres związany z szybkim tempem życia, wzrostem wymagań i oczekiwań otoczenia oraz brakiem odpowiedniego odpoczynku. Zaobserwowano, że wzrastający poziom stresu prowadzi do nasilenia szkodliwych nawyków parafunkcyjnych w obrębie układu stomatognatycznego, co przy długotrwałym działaniu zaburza zdolności kompensacyjno-adaptacyjne organizmu oraz przyczynia się do powstania dolegliwości bólowych w obrębie narządu żucia. Współcześnie stosowane metody leczenia zaburzeń czynnościowych narządu żucia są nadal przedmiotem badań wielu lekarzy, a mimo to dotychczas nie opracowano w pełni skutecznej i zadawalającej metody relaksacji mięśni żwaczowych (z wyjątkiem leczenia farmakologicznego), powiązanej z odprężeniem psychicznym pacjentów. W dostępnym piśmiennictwie brak doniesień na temat zastosowania progresywnej relaksacji mięśni Jacobsona badanej w grupie pacjentów leczonych z powodu dysfunkcji narządu żucia, co stało się inspiracją do podjęcia badań w tym zakresie.

Celem pracy było uzyskanie danych, udokumentowanych wynikami badań, co do skuteczności stosowania progresywnej relaksacji mięśni w leczeniu bólowej postaci zaburzeń czynnościowych narządu żucia, jako uzupełnienie dotychczas stosowanych metod leczenia z zastosowaniem szyn okluzyjnych i innych zabiegów fizjoterapeutycznych. Przeprowadzono również zabiegi poizometrycznej relaksacji mięśni. W celu zapewnienia obiektywnej oceny porównawczej dwóch metod leczenia wspomagającego przeprowadzono badania kliniczne i ankietowe.

Material i metoda:

Badaniami objęto 100 pacjentów obojga płci, w wieku od 20 do 35 lat, u których rozpoznano postać bólową zaburzeń czynnościowych narządu żucia z towarzyszącym nadmiernym napięciem mięśni żwaczowych. Do badań zakwalifikowano pacjentów, którzy zgłosili się do leczenia protetycznego do Pracowni Zaburzeń Czynnościowych Narządu Żucia, Poradni Protetyki Stomatologicznej Instytutu Stomatologii UJ CM w Krakowie w latach 2014-2016.

Pacjentów podzielono na dwie grupy po 50 osób. W grupie **I**- badanej, przeprowadzono zabiegi progresywnej relaksacji mięśni według Jacobsona. W grupie **II**- kontrolnej, wykonano zabiegi poizometrycznej relaksacji mięśni. U wszystkich badanych przeprowadzono badanie podmiotowe, podstawowe badanie stomatologiczne, specjalistyczne badanie czynnościowe narządu żucia zgodnie z polską wersją badania BKD/ZCURNŻ oraz badanie ankietowe. Zabiegi relaksacyjne wykonywano w czasie przeznaczonym na kliniczne etapy i wykonawstwo laboratoryjne szyn okluzyjnych. Dla potrzeb realizacji projektu badawczego wyeliminowano inne wspomagające zabiegi fizjoterapeutyczne oraz leczenie farmakologiczne. Wyniki badań zostały opracowane z zastosowaniem specjalistycznego pakietu statystycznego „R”i386 3.2.3.

Wyniki:

Na podstawie wyników badania podmiotowego, klinicznej oraz czynnościowej analizy narządu żucia na podstawie formularza badania klinicznego BKD/ZCURNŻ Oś I i II dla grupy I i II u wszystkich pacjentów zdiagnozowano ból mięśniowo-powięziowy trzech lub więcej mięśni układu stomatognatycznego bez ograniczonego i/lub z ograniczonym otwarciem ust, a także wzmożone napięcie mięśni US wynikające z nieprawidłowości granic zakresów ruchów granicznych żuchwy, a także braku ich symetrii. Wyniki badań ankietowych przed podjęciem leczenia w obu grupach świadczą o obecności czynnika psychoemocjonalnego i stresu u pacjentów z zespołem zaburzeń czynnościowych narządu żucia. Z analizy statystycznej nie wynikają znaczące różnice między udzielonymi odpowiedziami w obu grupach (I i II) bez względu na to, do której grupy badanej należą pacjenci oraz jakim poziomem upośledzenia się charakteryzują. Wyniki badania podmiotowego oraz analizy czynnościowej narządu żucia przeprowadzonych po zastosowaniu zabiegów relaksacyjnych ujawniły znaczne zmniejszenie natężenia dolegliwości bólowych mięśni

żwaczowych u wszystkich pacjentów obu grup z przewagą efektu terapeutycznego dla grupy I. Dodatkowo ocena samopoczucia psychicznego pacjentów po zabiegach relaksacyjnych w grupie I była bardziej korzystna. Wszyscy chorzy ocenili pozytywnie uświadomienie szkodliwości czynników stresogennych oraz ich patologicznego wpływu na funkcjonowanie układu stomatologicznego. Wyniki punktacji badań ankietowych, świadczą o większej skuteczności zabiegów relaksacyjnych uzyskanej w grupie I w porównaniu do wyników uzyskanych w grupie II. Pacjenci wykazali również chęć podjęcia współpracy z psychologiem w zakresie edukacji sposobów radzenia sobie ze stresem po zakończonych badaniach oraz terapii relaksacyjnej.

Wnioski:

Analiza wyników badań, uzyskanych w toku realizacji niniejszego projektu badań, pozwala na sformułowanie następujących wniosków, co do efektywności leczenia wspomagającego zaburzeńczynnościowych układu ruchowego narządu żucia na drodze progresywnej relaksacji mięśni:

1. Metoda progresywnej relaksacji mięśni według Jacobsona korzystnie wpłynęła na zmniejszenie dolegliwości bólowych oraz poprawę funkcjonowania układu stomatognatycznego ocenianego w badaniach klinicznych.
2. Metoda ta uzyskała pozytywną opinię pacjentów ocenianą na podstawie badań ankietowych i może stanowić uzupełnienie dla stosowanej dotychczas rehabilitacji protetycznej z zastosowaniem szyn okluzyjnych oraz innych zabiegów fizjoterapeutycznych.
3. Progresywna relaksacja mięśni według Jacobsona uzyskała przewagę nad metodą poizometrycznej relaksacji w leczeniu dysfunkcji narządu żucia na podstawie poprawy wyników czynnościowej analizy układu ruchowego narządu żucia oraz pozytywnej opinii wynikającej z badań ankietowych i może z powodzeniem być stosowana jako terapia wspomagająca leczenia dysfunkcji narządu żucia.

